

Sygn. akt III UK 182/17

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania „U.” spółki jawnej w S.
i „K.” spółki jawnej w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
z udziałem zainteresowanego J. B.
o wysokość podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 16 maja 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 stycznia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odrzuca skargę kasacyjną,**
- 2. oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. wyrokiem z dnia 4 stycznia 2017 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołujących się „U.” spółkę jawną w S. i „K.” spółkę jawną w S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 21 grudnia 2015 r., oddalającego odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 13 sierpnia 2014 r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne J. B., zgłoszonego do ubezpieczenia zdrowotnego, jako zleceniobiorca u płatnika składek „U.” spółki jawnej w S. wynosi za kwiecień i maj 2010 r. kwoty po

0,00 zł oraz od decyzji z dnia 14 sierpnia 2014 r. stwierdzającej, że J. B. w okresie dnia 1 kwietnia 2010 r. do dnia 31 maja 2010 r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu zatrudnienia u płatnika składek „K.” spółka jawna w S. i ustalającej podstawy wymiaru składek z tego tytułu.

Obaj odwołujący się wniesli do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 4 stycznia 2017 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 56 k.c., art. 60 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c. i art. 70 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 734-750 k.c. oraz art. 9 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. a także art. 382 k.p.c. i art. 386 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołali się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, którego istota sprowadza się do pytania, czy w sytuacji niezastosowania przez strony umowy cywilnoprawnej przy jej zawieraniu formy pisemnej, w sytuacji gdy zawarcie konkretnej umowy w takiej formie, ani w żadnej innej szczególnej formie, nie jest wymagane przez przepisy prawa, przy jednoczesnym zrealizowaniu i rozliczeniu tej umowy pomiędzy stronami, można uznać, że umowa cywilnoprawna nie została w ogóle zawarta, wyłącznie w oparciu o jednostronne stanowisko ubezpieczonego, z którego wynika, że rzekomo nie miał w ogóle świadomości zawarcia przedmiotowej umowy?

Zdaniem skarżących, istotne jest także, czy wykonywanie umowy ustnej przez jedną ze stron danego stosunku cywilnoprawnego, a następnie jej rozliczenie przez drugą stronę stosunku prawnego (co poparte jest tym, że zapłata wynagrodzenia została dokonana przez podmiot, z którym ubezpieczonego łączył stosunek cywilnoprawny, a nie umowa o pracę, czyli niebędący jego pracodawcą, oraz następne wydanie odpowiednich deklaracji podatkowych przez ten podmiot) jest niewystarczające dla zastosowania przepisów o tej umowie cywilnoprawnej (w tym przypadku umowy zlecenia) i przyjęcie, że taki stosunek prawny występował między stronami?

Ponadto, konieczne jest zbadanie, czy dopuszczalne jest pominięcie kwestii swobody zawierania umów oraz braku zastrzeżeń zawarcia umowy w formie szczególnej przy orzekaniu o obowiązkach płatnika ad. 1, a w konsekwencji przeniesienie na płatnika ad. 1 dodatkowych obciążeń publicznoprawnych, w sposób odmienny od powszechnie obowiązujących uregulowań ustawowych oraz mimo wypełnienia świadczeń publicznoprawnych przez płatnika ad. 2, na rzecz którego ubezpieczony wykonywał usługi w ramach doraźnych zleceń?

Celowe wydaje się również rozstrzygnięcie kwestii, czy były podstawy do przyjęcia, że płatnik ad. 2 korzystający z usług pracowników innego podmiotu - płatnika ad. 1, na podstawie ustnych umów zlecenia, odprowadzając składki według przepisów art. 9 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, rozliczał się nieprawidłowo?

W końcu, czy Sąd drugiej instancji podczas oceny materiału dowodowego w danej sprawie, odnośnie do konkretnych płatników i ubezpieczonego, jest uprawniony do zastosowania analogii, opierając się o twierdzenia innych podmiotów, których nie dotyczy to postępowanie, a odnoszące się wyłącznie do indywidualnych spraw tych podmiotów, a nie tej rozpatrywanej?

Skarżący podnieśli również, że ich skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na konieczność podjęcia ochrony słusznych praw obu płatników z tytułu ochrony ich swobody zawierania umów naruszonej wskutek wydania przez Sąd drugiej instancji skarżonego wyroku.

W ocenianej skardze kasacyjnej skarżący podali też, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 8400 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Niniejsza sprawa została zainicjowana odwołaniem wniesionym od decyzji organu rentowego, których przedmiotem było określenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne zainteresowanego J. B. podlegającego – zdaniem organu rentowego – tym ubezpieczeniom jako pracownik odwołującego się „K.” spółki jawnej w S., uwzględniającej przychody uzyskane przez niego z

tytułu wykonywania na rzecz pracodawcy umów cywilnoprawnych zawartych z „U.” spółką jawną w S.

Przedmiot sporu w tej sprawie, a w konsekwencji także przedmiot zaskarżenia, wynika zatem z przyjętej w art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych konstrukcji uznania osoby wykonującej pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz własnego pracodawcy za jego pracownika, która wykładana jest w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego ze względu na cel zapewnienia opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Uznaje się, że w powołanym przepisie pojęcie pracownika jest rozszerzone na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy pracę na rzecz swojego pracodawcy. Także w zakresie tej sfery aktywności jest on zatem uznawany - na potrzeby ubezpieczeń społecznych - za pracownika tego właśnie pracodawcy, w związku z czym płatnikiem składek z tego tytułu jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej uwzględnia jedynie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tego pracownika - art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, niepublikowany; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 18 marca 2014 r., II UK 449/13, LEX 1451362; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, niepublikowany; z dnia 23 maja 2014 r., II UK 445/13, LEX nr 1475168; z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 447/13, LEX nr 1480061).

Osoba wykonująca pracę na rzecz swego pracodawcy na podstawie umów cywilnych podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik i na tym kwestia jej ubezpieczenia się wyczerpuje (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 marca 1997 r., I PKN 43/97, OSNAPiUS 1997 nr 24, poz. 494; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, niepublikowany i z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, niepublikowany). Ugruntowany jest w związku tym pogląd, że sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości wynikającej z przychodu uzyskanego przez pracownika na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia

(lub innej umowy o świadczenie usług) wykonywanej na rzecz tego pracodawcy dotyczy składki, gdyż przedmiotem postępowania w takiej sprawie jest jedynie ustalenie właściwej kwoty jej podstawy wymiaru (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, LEX nr 1713022; z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, LEX nr 2051058; z dnia 15 marca 2016 r., II UZ 57/15, niepublikowane oraz z dnia 20 kwietnia 2016 r., II UZ 1/16, LEX nr 2054096). Jest to zatem sprawa o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

Należy również podkreślić, że w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17 (dotychczas niepublikowanej), wyjaśniono, że sprawa z odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalającej „zerową” podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne z uwagi na niepodleganie ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia (art. 66 ust. 1 pkt e ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych), jest sprawą, w której dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

Kierując się przedstawionymi motywami oraz uwzględniając to, że w sprawie objętej ocenianą w niniejszym postępowaniu skargą kasacyjną wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi – jak wskazali sami skarżący – 8400 zł, a jak wskazał organ rentowy w piśmie z dnia 18 maja 2017 r., w stosunku do płatnika składek „K.” spółki jawnej w S. łącznie 1551,32 zł, natomiast w stosunku do płatnika „U.” spółki jawnej w S. 378 zł, a sprawa z przyczyn wcześniej podniesionych nie należy do spraw wymienionych w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. (o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego), lecz do spraw wymienionych w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. (w których o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych), Sąd Najwyższy uznał zatem, skarga ta jest niedopuszczalna.

Z tych przyczyn, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji swojego postanowienia. W odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł natomiast na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., mając na względzie to, że organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną domagał się jedynie odmowy przyjęcia jej do rozpoznania bądź oddalenia i tylko z tymi wnioskami wiązał równocześnie sformułowany wniosek o zasądzenie od skarżących na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy podziela zaś jednolicie prezentowany w judykaturze pogląd, że nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania kasacyjnego stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie dostrzegła wad tej skargi uniemożliwiających jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania, a wniosek o koszty wiązała z innym oczekiwanym rozstrzygnięciem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., II CSK 397/12, LEX nr 1288636 oraz orzecznictwo tam powołane).